

Annegret
Friedrichsen

Forskningsbibliotekar, mag.art. & ph.d.,
Danmarks Pædagogiske Bibliotek, DPU,
Aarhus Universitet,
anfri@dpu.dk

Sprogpædagogik på Danmarks Pædagogiske Bibliotek – status og nye initiativer

Enhver, der har sin regelmæssige gang på Danmarks Pædagogiske Bibliotek og søger pædagogisk eller faglig-pædagogisk litteratur, ved, at man her kan finde alt, hvad hjertet begærer. Bibliotekets betydelige samlinger inden for pædagogik, uddannelsesvæsen, pædagogisk psykologi, børnelitteratur, fagdidaktik, skolebøger etc. er resultat af mange årtiers biblioteksarbejde med pædagogisk hovedvægt – og skønt biblioteket i dag fungerer som universitetsbibliotek for Danmarks Pædagogiske Universitetsskole (fra 2007 ved Aarhus Universitet), har det stadig forpligtelse til at stille samlinger og viden til rådighed på nationalt plan. Nærværende artikel handler om det sprogpædagogiske område på Danmarks Pædagogiske Bibliotek (DPB).

INFODOK

For ca. 30 år siden blev *Informations- og dokumentationscenter for fremmedsprogs-pædagogik* (INFODOK) knyttet til DPB. Grundstenen blev lagt med et aktstykke fra 1979, hvor centerets erklærede hovedopgaver fra start var:

- 1) at indkøbe og samle bøger om fremmedsprogpædagogik,
- 2) at koordinere og formidle sprogpædagogisk oplysningsvirksomhed på landsbasis og
- 3) at modtage og videregive information samt besvare forespørgsler inden for EU.¹

Informations- og dokumentationscenter for fremmedsprogpædagogik er fuldt finansieret af DPB. Dvs., at INFODOK i dag er en fuldstændig integreret del i DPB's virke og kun er én brik i det samlede billede af opgaver, som biblioteket løfter.

For at biblioteket ud over INFODOK's biblioteks- og formidlingsopgave også kan varetage en sprogpædagogisk koordineringsopgave, er der knyttet et repræsentantskab til centeret. Repræsentanterne udpeges af de enkelte sproginstitutioner og -foreninger for fire år ad gangen. Repræsentantskabet mødes på biblioteket en gang om

året for i fællesskab at udveksle information om sprogfagene rundt omkring i landet. Deres opgave er altså at skabe kontakt mellem biblioteket og de forskellige institutioner, foreninger og organisationer, der i Danmark har fremmed- og andetsprogpædagogik og fremmedsprogsundervisning som deres område. På denne vis fungerer repræsentantskabet som livline til verden udenfor og som støtte for bibliotekets aktiviteter inden for det sprogpædagogiske område. Repræsentantskabets spændvidde afspejler sig i mangfoldigheden af indfaldsvinkler i artiklerne i nærværende nummer af Sprogforum.

Sprogsamlingen på DPB

DPB udfører den første af INFODOK's opgaver, biblioteksopgaven, ved bl.a. at indkøbe og samle bøger om fremmed- og andetsprogpædagogik samt relaterede sprogvidenskabelige områder. Selve det at udbygge og vedligeholde sprogsamlingen går i ét med det biblioteksarbejde og de fagreferentielle opgaver, som forskningsbibliotekaren inden for det sprogpædagogiske område i forvejen varetager på biblioteket. Der indkøbes systematisk danske og udvalgte udenlandske bøger inden for fremmedsprogpædagogik, sprogundervisning, andetsprogpædagogik, tosprogethed, flersprogethed, sprogtilegnelse og sprogindlæring, undervisningsmetoder, evaluering og testning, sociolingvistik, sprogpolitik og sprogplanlægning på hovedsprogene. Bøgerne katalogiseres, indekseres og klassificeres, og udenlandske bøger gøres søgbare via berigelse med emneord. Hertil kommer de lærebogsmaterialer inden for sprog, som biblioteket indkøber til skolebogssamlingen. Alle bøger kan søges i DPB's base: www.dpb.dpu.dk

Danmarks Pædagogiske Bibliotek. Foto: Ove Jensen

Bogvalg og løbende udvidelse af bog-, rapport- og tidsskriftbestanden foretages – som inden for alle andre af bibliotekets emneområder – ved målrettede informationsøgninger, løbende orientering om bibliografier, anmeldelser, tidsskrifter etc. i både trykte og elektroniske medier og ved kontakt til institutioner, lånere, brugere etc. Siden fusionen med Aarhus Universitet har biblioteket fået adgang til endnu flere databaser, herunder også en lang række fag-faglige sprogtidsskrifter. Elektroniske tidsskrifter er også søgbare i bibliotekets samling, og desuden er der mulighed for at søge i samsøgte sprogrelevante databaser og e-tidsskrifter. Vil man søge samtidig i forskellige databaser, går man ind på www.dpb.dpu.dk og klikker derefter på feltet 'Informationssøgning'. Her kan man enten søge i det alfabetiske søgesystem (alfabetisk efter databasens eller tidsskriftets titel) eller klikke på: Udvalgte ressourcer -> Litteratur, Sprog og Kultur og -> Sprog.

En række sprogspecifikke undersider på DPB's hjemmeside indeholder desuden information om INFODOK's og Sprogforums historie, om de aktuelle repræsentanter, sprogforeninger i Danmark, en samling nyttige links til eksempelvis fremmed- og andetsprogs pædagogiske centre m.m. Direkte adgang til disse sider findes på www.dpb.dpu.dk/infodok

Tidsskriftet Sprogforum

Den anden af INFODOK's opgaver, den sprogpædagogiske oplysningsvirksomhed, er tæt forbundet med bibliotekets udgivelse af bibliografier og tidsskrifter. I 1980'erne og frem til 1990'erne udgav DPB tidsskriftet *Tværsproglige Blade* med anoterede bibliografier og artikler. Siden 1994 har udgivelsen af nærværende tidsskrift *Sprogforum* og kontakten til hele det sprogetværk, som Sprogforums redaktionelle storgruppe udgør, spillet en stor rolle. Tidsskriftet blev fra dets fødsel til og med 2005 udgivet af DPB, som også løbende gjorde de enkelte numre tilgængelige i fuldtæst på Sprogforums gamle hjemmeside: http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/sprogforum_welcome.html

Fra 2006 blev tidsskriftet udgivet på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag: www.dpu.dk/sprogforum, og fra og med dette nummer udgives Sprogforum på Aarhus Universitetsforlag, som DPU's forlag er fusioneret med.

Sprogforum – tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik redigeres af fagfolk fra den sprog- og kulturpædagogiske verden. Inden for storgruppen udpeges for hvert nummer skiftende temagrupper, som er ansvarlige for de enkelte numres bidrag og linje. Alle numre redigeres af en fast redaktionsgruppe, som har til opgave at gennemlæse og redigere hele nummeret inklusive kronik etc., og den ansvarshavende redaktion er placeret på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.²

Den faste redaktionsgruppe samarbejder med biblioteket, dels omkring det bibliografiske – herunder de faste bogrubrikker *Godt Nyt* og *Andet Godt Nyt* med udvalgte bøger til temanummeret fra bibliotekets bogsamlinger – og dels om f.eks. *Kalende-*

ren med nyheder om konferencer og lign. DPB er desuden repræsenteret i storgruppen og indgår lejlighedsvis i temaredaktioner.

Information og dokumentation

DPB varetager individuel vejledning af studerende, undervisere og forskere inden for alle pædagogiske, faglig-pædagogiske og psykologiske områder til specifikke formål. Også inden for det sprog-pædagogiske område får biblioteket mange henvendelser fra hele landet, herunder fra forskere, undervisere og studerende fra andre uddannelsesinstitutioner. Det kan både dreje sig om studerende, der søger litteratur i forbindelse med opgave- eller specialeskrivning, og om forskere, der søger specifik information og materialer. Biblioteket får både direkte henvendelser og modtager indirekte henvendelser via andre institutioner og biblioteker, der videresender sprog- og litteraturpædagogiske lånerspørgsmål.

Bibliotekets tredje INFODOK-opgave, den internationale opgave, afhænger af henvendelser fra udlandet, såvel fra enkeltpersoner som fra andre centre. Her besvares forespørgsler, og relevant information videregives.

Det daglige arbejde inden for sprogområdet varetages af forskningsbibliotekaren i sprog- og litteratur(pædagogik) i samarbejde med bibliotekarer, som varetager bl.a. accession og katalogisering. Herudover indkøber biblioteket lærebøger til skolebogssamlingen.

Ifølge Berard (2003) kan faglig dokumentation – i den franske definition af begrebet – rumme: anskaffelse, valg, annotering, kvalitetsvurdering, klassifikation, opbevaring og levering, dvs. også alle de tekniske processer, der er involveret i samlingen af dokumenter.

Biblioteket stiller ikke blot sprogmaterialer til rådighed, men beriger dem, så de kommer lånerne til gode, og har som mål at give en kvalificeret litteraturvejledning og vejledning i litteratursøgning inden for sprogområdet. Det er selvsagt en udfordring at fungere som sparringspartner for alle litteratursøgende inden for et så vidtforgrenet område som fremmedsprogpædagogikken og alle de tilgrænsende områder. For at kunne dække dette er det nødvendigt med en tæt kontakt til det etablerede INFODOK- og Sprogforum-netværk ude i verden, hvor hver enkelt har sit specialiserede område enten som underviser eller forsker.

Informationskompetence

DPB's INFODOK-opgaver, som udgør en lille del af det meget store pædagogiske felt, som biblioteket varetager, har trods markante biblioteksnedskæringer overlevet, bl.a. fordi biblioteksfunktionen og centerfunktionen har kunnet gå op i en højere enhed.

Men som alle andre universiteter og universitetsbiblioteker står DPB over for nye udfordringer i en tid, hvor informationsbegrebet er under forandring. Konstruktivistiske teorier definerer ikke information som noget, der kan videregives, men som en læringsproces hos modtageren. Information konstrueres dermed af brugeren, og bibliotekernes opgave i dag er i høj grad at bidrage til at øge den enkeltes informationskompetence. (Gaard 2006:488)

Informationskompetence er den danske oversættelse af begrebet "Information literacy". Information literacy og literacy er med dette valg af termer beslægtede begreber, og informationskompetencen har fået status som en basal og uundværlig færdighed på linje med læse- og skrivefærdigheden.

If literacy is the ability to read, interpret, and produce texts valued in a community, then academic information literacy is the ability to read, interpret, and produce information valued in academia... (Elmborg 2006:196)

Den enkelte studerende skal formå at mestre vejen fra det receptive til det produktive med den kritiske og evaluerende bevidsthed som mellemlid og alt i alt tilegne sig en "grammar of information", som Elmborg kalder det med en udvidelse af sprogmetaforikken. (Elmborg 2006:197)

Informationskompetence defineres i UNESCO's Framework Paper som de enkelte personers evne til at:

- recognize their information needs,
- locate and evaluate the quality of information,
- store and retrieve information,
- make effective and ethical use of information, and
- apply information to create and communicate knowledge. (Catts 2008:7)

Informationskompetence kan altså defineres som den enkeltes evne til i en lærende proces at kunne søge, evaluere og anvende information med den hensigt at kunne skabe viden.

Informationsoverfloden og behovet for at kunne navigere inden for strømmen af informationer øger behovet for en individualisering og kvalificering af vejledningsprocesser, der ikke i samme grad er lærerstyrede og teknologiorienterede, men mere bredt orienterede mod den enkeltes læringsproces. Vi befinder os i en tid, hvor den enkeltes: *informationsøkeatferden ikke kan skilles fra emnet der søges information om, og de sociale omgivelserne man befinder sig i.* (Gaard 2006:493).

Med andre ord står universitetsbibliotekerne over for en pædagogisk opgave, der skal løstes i samarbejde med universiteterne, og som ledelsen på DPU i høj grad har sat på dagsordenen.

Kommunikation og vejledning

DPB har i de senere år generelt søgt nye kommunikative veje inden for de elektroniske medier, således at samlingernes trykte og elektroniske ressourcer kommer brugeren – den enkelte studerende, underviser eller forsker – til gode og også formidles ud i det digitale rum.

På DPB smelter den (sprog)pædagogiske formidling i høj grad sammen med vejledningsfunktionen. I forvejen kan såvel alle studerende og ansatte på DPU som andre lånere få individuel vejledning – et tilbud, de i høj grad benytter sig af.

Foto: Ove Jensen

Specialiserede bibliotekarer underviser løbende hold i de store databaser som ERIC, PsycINFO etc., ligesom studerende og forskere kan få individuel hjælp. Også her spænder tilbuddet fra den klassiske rolle som guide inden for en lind strøm af informationer til et mere bredt defineret engagement i udviklingen af den enkelte studerendes informationskompetence i en bredere forståelse. Forskningsbibliotekarer inden for de enkelte hovedområder samarbejder med de bibliotekarer, der er specialiserede i at undervise i databaser, med det formål at udbyde workshops for speciale-studerende eller i højere grad end hidtil at blive inddraget i ph.d.-seminarer, hvor vejledning finder sted i forlængelse af de enkelte studerendes behov i forbindelse med deres speciale- eller ph.d.-projekt. På denne vis kan den bibliotekariske tilgang til søgesprog og systematisk søgning kombineres med en fagterminologisk indsigt i

relevante søgeord, som forskningsbibliotekarer holder ajour ved deres daglige omgang med faglitteraturen inden for deres faglige/faglig-pædagogiske områder.

DPB har i de senere år intensiveret kommunikationen med og formidlingen til brugeren via elektroniske/digitale medier. Biblioteket kan eksempelvis kontaktes via Spørg DPB, chat etc. Biblioteket er også involveret i BLACKBOARD, DPU's e-læringsplatform for undervisere og studerende, og det fællesuniversitære it-system PURE, som registrerer forskernes publikationer og aktiviteter.

Ud over den fortsatte udvikling og løbende indholdsberigelse af databaser, elektroniske publikationer (e-bøger) og elektroniske tidsskrifter, webportaler, sites etc. eksperimenteres med brugen af WEB2 som formidlingsværktøj. Biblioteket har fra slutningen af 2008 fået sin egen INFODOK-nyhedsblog på <http://blogs.dpu.dk/infodok/>. Herfra udsendes udvalgte nyheder om samlingerne på DPB samt andre relevante nyheder inden for sprog og sprogundervisning.

Danmarks Pædagogiske Biblioteks samlinger bruges og værdsættes af mange fagfolk i Danmark, og bibliotekets INFODOK-aktiviteter støttes af Sprogforums storgruppe og INFODOK's repræsentantskab. I nærværende særnummer af Sprogforum kommer nogle af de emner, der normalt drøftes i repræsentantskabets lukkede møderum, til udtryk. De enkelte repræsentanter fra sprogforeninger og sproginstitutioner giver hver deres perspektiv på sprogfagene lige nu og derved et samlet billede af sprogområdet status og udfordringer i Danmark år 2009.

Noter

- 1 Se Elsebeth Rises artikler om DPB's og INFODOK's historie (Rise 1996 & Rise 2002).
- 2 Se oplysninger om redaktionens arbejdsform og Sprogforums oprindelige manifest på: <http://inet.dpb.dpu.dk/infodok/sprogforum/abo.html#Redak> – se desuden om Sprogforums historie på www.dpb.dpu.dk/infodok. Klik på: INFODOK og Sprogforum.

Litteratur

- Berard, R. (2003): "Documentation", in: Feather, J. & Struges, P. (eds.): *International Encyclopedia of Information and Library science*, s. 147-49. London: Routledge.
- Catts, Ralph & Lau, Jesus (eds.) (2008): *Towards Information Literacy Indicators* (Framework Paper). UNESCO: Paris.

Elmborg, James (2006): "Critical Information Literacy: Implications for Instructional Practice". In: *The Journal of Academic Librarianship*, Vol. 32/nr. 2/2006, s. 192-99.

Gaard, Hilde (2006): "Informasjon og læring i kunnskapssamfunnet". I: *Norsk Pædagogisk Tidsskrift*, årg. 90/2006, s. 483-494.

Rise, Elsebeth (1996): "Det nye Bibliotek. DPB i nye rammer". I: *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik*, nr. 5/2, 1996, s. 61-63.

Rise, Elsebeth: "Om sprogpædagogik 1970-2001 set fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek". I: Holm-Larsen, Signe (2002) (red.): *Fremmedsprog i den danske skole*. København: Dansk Skolemuseum.

Se INFODOK's hjemmeside: www.dpb.dpu.dk/infodok

– og besøg bloggen på: blogs.dpu.dk/infodok/

INFODOK

Danmarks Pædagogiske Bibliotek

Start Arkiv Log Ind Abonner på RSS feed

Om bloggen

Nyhedsbloggen skrives af Annegret Friedrichsen, INFODOK, Danmarks Pædagogiske Bibliotek ved Danmarks Pædagogiske Universitetskole, Aarhus Universitet.

Kategorier

None

Medtag kommentarer i søgning

Tags

akademiske opgaver andetsprog blog børnelitteratur danmark dansk som andetsprog den multikulturelle skole digte dokumentation dpb e-læring engelsk sprog eu europa evaluering fremmedsprog fremmedsprogspædagogik førstesprog germanistik germaniske sprog grammatik grundskolen infodok internet jul konference links medborgerskab modersmål modersmålsundervisning modersmålsundervisning multimedier musik norden nordisk sprog nordiske lande norge plagiat plagiering referenceramme reklamer seminar skolegårdsdigtning sprogdidaktik sprogforskning sprogforum sprogfærdighed sprogindlæring sproglaboratorier sprogspædagogik sprogtilegnelse sprogundervisning sprogundervisning; e-læring svensk sprog sverige tema test tosprogede børn tosprogede unge tysk tysk sprog tyskundervisning videreuddannelse vuggeviser

Forfattere

 Annegret Friedrichsen (27)

Nyeste indlæg

Symposium 2009 i Stockholm
Kommentarer: 0
Sprogforum nr. 44

Symposium 2009 i Stockholm

Oprettet 29.06.2009 13:11 af Annegret Friedrichsen

Under temaet "Genrer og funktionelt sprog i teori og praktik" afholder Nationellt centrum för svenska som andraspråk Symposium 2009 på Stockholms Universitet, d. 2-3. oktober 2009. Symposium 2009 er nu åben for tilmelding. SYMPOSIUM 2009 henvender sig til lærere i alle fag indenfor grundskolen, gymnasieskolen og voksenuddannelser samt skoleledere og kommunale konsulenter. Se program på www.sfi.su.se

Kommentarer (0)

Sprogforum nr. 44

Oprettet 16.06.2009 10:43 af Annegret Friedrichsen

Sprogforum nr. 44 er et temanummer med titlen: *I tale og skrift*. Nummeret sætter fokus på skriftlighed og skrivepædagogik. Temareaktionen for nummeret er: Nanna Bjargum, Karen-Margrethe Frederiksen og Pia Zinn Ohrt. Se mere om redaktionen og nummeret, herunder indholdsfortegnelse og forord på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

Kommentarer (0)

Europæisk sprogprojekt

Oprettet 16.06.2009 10:29 af Annegret Friedrichsen

Pools (Producing Open Online Learning Systems) har udviklet en hjemmeside, der bestemt er et besøg værd. Hjemmesiden indeholder en oversigt over værktøjer, materialer, metoder o.l. inden for sprogundervisning og e-læring. Det europæiske projekt er netop blevet prisbelønnet, og projektets målgruppe er LWUTL (Less Widely Used and Taught Languages).

Læs mere om Pools og Pools-t

Kommentarer (0)

Nyttige netadresser

Oprettet 28.04.2009 14:41 af Annegret Friedrichsen

INFODOK ajourfører løbende en samling udvalgte links inden for det fremmedsprogspædagogiske område. Disse supplerende nyttige netadresser står i alfabetisk rækkefølge og er opdelt i kategorierne: Centre og internationale foreninger Virtuelle ressourcer og projekter Digitale tidsskrifter